

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้ได้อธิบายถึงความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ขอบเขตของโครงการวิจัย กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย การนิยามศัพท์เฉพาะ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ในสภาวะการณ์ที่เศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และตลอดเวลาทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ค่าครองชีพที่สูงขึ้น และปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้จ่ายใช้สอยอย่างประหยัด และจากข้อมูล (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2549) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต และหลักประกันความมั่นคงของคนในชาติต้องดำเนินไปบนทิศทางที่สมดุล คือ ต้องมีความพอเพียงไม่แสวงหาความมั่งมีอย่างไร้ขีดจำกัด” และสอดคล้องกับคำกล่าวของประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า ประเทศไทยยังขาดภูมิคุ้มกันในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ต้องเผชิญกับการไหลเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ และความไม่พร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอย่างดีพอ ดังนั้นในภาวะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนี้ 3 สิ่งที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ และทำให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนคือ เศรษฐกิจพอเพียง(Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดยาวนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ 3 แนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2548) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) ได้อัญเชิญหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยนำหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพ และยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 – 2554) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (Collaborative Effort) ภายใต้หลักการที่สำคัญ คือ การร่วมคิดร่วมทำ และร่วมผลักดัน

ตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างบูรณาการ สำหรับทิศทางการพัฒนาในแผนนั้นวางยุทธศาสตร์ให้คนและสังคมไทยสามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรู้เท่าทันภายใต้หลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่สามารถพึ่งตนเองมีภูมิคุ้มกัน และสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ โดยอาศัยทุนทางเศรษฐกิจทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประโยชน์ และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง (วัชรพุ่มทอง, 2548, หน้า 37) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร นับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีประชาชนทั้งสิ้น 9,142 ราย ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมพร้อมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ในยุคโลกาภิวัตน์

ทางมหาวิทยาลัยได้มีนโยบายให้บุคลากรได้นำปริญญาดุษฎีบัณฑิตไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมทั้งด้านการปฏิบัติงาน และด้านความเป็นอยู่ที่ดี จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง มีเหตุผล มีความพอประมาณ ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมเพื่อให้บุคลากรดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีสติ มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

คำถามการวิจัย

เงื่อนไขการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่และอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา 5 ส่วน ดังนี้ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548, หน้า 13-17)

ความพอเพียง (Sufficiency) ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ

- 1) ความพอประมาณ
- 2) ความมีเหตุผล
- 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

เงื่อนไขการดำเนินชีวิตและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ

- 1) เงื่อนไขความรู้
- 2) เงื่อนไขคุณธรรมจริยธรรม

2. ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3,677 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 360 คน โดยใช้การคำนวณของ Taro Yamane (1973)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ เงื่อนไขการตัดสินใจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560

5. ขอบเขตด้านพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การนิยามศัพท์เฉพาะ

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง เศรษฐกิจที่ยึดทางสายกลาง ไม่ยึดติดในวัตถุนิยม อยู่กันตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ มีความพอเพียงกับตนเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องร่อนจิ่งต้องสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน ให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ การดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยความพอเพียงหรือมีความพอประมาณ ไม่ฟุ่มเฟือย แต่ไม่จำเป็นต้องกระเบียดกระเสียรเกิดความเดือดร้อน ที่สำคัญที่สุดต้องมีเหตุผลตามหลักพุทธธรรม ไม่โลภจนเกินไป ซื่อสัตย์สุจริต และไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น จึงเป็นการสร้างความสมดุลในชีวิตและการพัฒนาประเทศ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่สุดโต่ง และการยืนได้บนขาของตนเอง (self-reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออม อยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง เป็นสิ่งที่เราทำอะไรเต็มตามศักยภาพ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการยืนได้โดยลำแข้งของตนเอง

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีความพอประมาณในมิติต่าง ๆ จะต้องมีการไตร่ตรองรู้คิดถึงระยะยาว ต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การมองระยะยาว ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำ และความเสี่ยง จะทำให้มีความพอประมาณทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง พลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถานะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการมีภูมิคุ้มกันจะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

ความรู้ หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเมื่อเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏในแต่ละสรรพสิ่ง อันประกอบด้วยความเข้าใจนี้ไปปรับใช้กับชีวิตจริง เมื่อมีการปรับใช้นานเข้า จะก่อให้เกิดการวิเคราะห์สิ่งที่ทำได้เป็นส่วน ๆ เพื่อการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ การวิเคราะห์นั้นนานเข้าก็จะสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ และนำไปประเมินค่าสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวได้

การดำเนินชีวิต หมายถึง วิธีของบุคคลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ที่มีกิจกรรมหรือพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายและมีคุณค่า ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น โดยมีการเชื่อมโยงกับคน สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตน ซึ่งมักจะมีความรักความผูกพันเป็นเหตุผลสำคัญ และมีกระบวนการหรือวิธีคิด ความเชื่อ ความศรัทธา การให้คุณค่าหรือความหมายต่อสิ่งต่างๆ เป็นแก่นหรือหลักยึด เป็นผลให้พฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่งจะก่อประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการส่งเสริมให้ยึดมั่นในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลหลัก และเป็นแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

3. เพื่อให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ได้นำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในประเด็นด้านสาขาวิชาชีพที่เชี่ยวชาญกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปวางแผนปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่อื่นๆ ได้